

Arvio toimintamallista: Perheiden luontolähtöinen ryhmätoiminta

Perheiden ryhmätoiminta lähiluonnossa vahvistaa luontosuhdetta, virkistää tuomalla vaihtelua arjen rutiineihin ja mahdollistaa vuorovaikutuksen perheiden välillä ja niiden kesken.

Malli on arvioitu¹ osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston toimintalinjan 5 hankkeiden yhteistä Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvio on tehty Sokra-hankkeen osatoteuttaja Diakonia-ammattikorkeakoulussa.

Sisällys

Kehittäjä	2
Samankaltaista toimintaa on kehitetty myös	2
Mallin kuvaus	2
Toimintaympäristö	2
Kohderyhmä ja asiakasymmärrys	3
Toimivuuden ja käyttöönoton ehdot	3
Vinkit toimintamallin soveltajille	4
Mallin arviointi	6
Osallisuuden toteutuminen mallissa	6
Toimintamalli lupaavana käytäntönä	9

¹ Malli on arvioitu Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa kehitettyjen osallisuuden osa-alueiden ja lupaavan käytännön kriteerien näkökulmista Sokran toimesta hankkeen dokumentaatiota hyödyntäen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kehittäjä

LUONNOLLISESTI – valmennusmalli tuo Green Care -menetelmät osaksi sosiaalista kuntoutusta -hankkeen hallinnoijana ja koordinoijana toimii KSAK Oy ja osatoteuttajina Lapin ammattikorkeakoulu Oy ja Ksacki ry. (ESR 1.9.2019–31.12.2021).

Kehittäjän yhteyshenkilö(t): KSAK Oy / Auli Posio, p. 040 531 6426

Samankaltaista toimintaa on kehitetty myös

Pohjoinen luonto maahanmuuttajien kotoutumisessa. Opaskortit osallisuutta vahvistavaan luontotoimintaan. Lapin ammattikorkeakoulu Oy. Ranua, Sodankylä, Rovaniemi, Kemi. ESR 1.3.2017–30.9.2019.

[Hankkeen verkkosivu \(gcfinland.fi\)](http://gcfinland.fi)

Mallin kuvaus

Toiminnan tavoitteena on vahvistaa perheiden osallisuutta ja hyvinvointia, tukea arkea ja mahdollistaa vertaistuki luontoperustaisilla menetelmillä. Vaikuttaviksi todettuja Green Care -menetelmiä ohjaa ammattilainen. Ryhmissä tutustutaan luonnossa olemisen ja ulkoilun tapoihin, joita perheet voivat toteuttaa ohjatun toiminnan jälkeen. Perheet saavat mahdollisuuden kokea luonnossa uusia elämyksiä, joihin he eivät arjessa muutoin pääse osallisiksi. Toiminnan tavoite ja toiminta pyritään suhteuttamaan toisiinsa ja perheen tilanteeseen. Lapsiperhetoimintaan on otettu mukaan leikillisiä ja pelillisiä elementtejä, jotka voivat edistää myös aikuisten osallistumista.

Toimintaympäristö

Toimintaa järjestetään erityisesti lähiluonnossa, jonne lapsiperheiden on helppo hakeutua. Lähiluonnosta voi tulla entistä houkuttelevampi ohjatun toiminnan myötä. Toimintaa järjestetään metsässä, puutarhassa, pihalla, puistossa eläintilalla tai maatilalla. Paikan tulisi olla sellainen, jossa luonnon hyvinvointivaikutuksia voidaan hyödyntää. Saavutettavuuden lisäksi ympäristöissä tulee huomioida riittävä turvallisuus ja toimintarajoitteista riippuen esteettömyys. Luontoelementtejä voidaan tuoda myös sisätiloihin.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kohderyhmä ja asiakasymmärrys

Kohderyhmää ovat perheet, joilla on syystä tai toisesta haastava elämäntilanne tai heikko sosioekonominen asema. Toiminta sopii myös ennaltaehkäisevään työhön.

Toimivuuden ja käyttöönoton ehdot

Ammattilaiset ohjaavat perheitä toimintaan, jos ajattelevat että he voisivat hyötyä siitä. Ohjauksia tulee esimerkiksi perheiden kotipalvelusta, neuvolasta, seurakunnista ja yhdistyksistä.

Toimintaa voi järjestää esimerkiksi lasten ja lapsiperheiden parissa työskentelevä järjestö. Toimijalla tulee olla hyvät verkostot perheiden kanssa työskenteleviin ammattilaisiin ja organisaatioihin. Lisäksi toimijalla pitää olla osaamista luonnossa toimimisesta perheiden kanssa sekä verkostoja erilaisiin luontotoimijoihin. Toiminnasta on tärkeää tiedottaa eri osapuolia kohdennetusti ja palveluohjaukseen perustuen, jotta ihmiset ja organisaatiot löytävät toiminnan pariin.

Perheet jaetaan ryhmiin. Ryhmän jäsenet ulkoilevat yhdessä. Ryhmätapaamisen sijasta voidaan myös tavata vain yksi perhe kerrallaan.

Ryhmille järjestetään monipuolista toimintaa luonnossa, jotta jokaiselle löytyy mielekästä tekemistä. Ryhmien toiminta voi olla esimerkiksi retkeilyä, seikkailua, luonnon tutkimista, luontobingoa, lintujen talviruokintaa, kasvien viljelyä, marjastusta, eläin- ja maatilavierailu, askartelua, lumitaidetta tai mielipaikkaharjoitteita.

Toiminnan tavoitteet

Jokaiselle perheelle asetetaan oma tavoite. Tavoite voi olla esimerkiksi selkeämpi päivärytmi, enemmän yhdessäoloa, tai lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen kehittyminen.

Ensimmäisen tapaamiskerran tavoite voi olla ryhmäytyminen. Kun ryhmäytyminen onnistuu, perhe voi innostua hakeutumaan julkisiin paikkoihin viettämään aikaa muiden perheiden kanssa.

Toiminnassa pyritään vahvistamaan perheiden luontosuhdetta. Lasten toiminta luonnossa voi innostaa aikuisiakin mukaan yhteiseen toimintaan. Ainakin osaan toiminnasta osallistuu koko perhe. Osa toiminnasta on suunnattu vain lapsille tai vain aikuisille.

Toimintaa räätälöidään selvittämällä perheiden osaamista, jotta siitä tulee osallistujille mielekästä. Toiminnassa on tärkeää, että perheiden, ja jokaisen perheen jäsenen, omat vahvuudet tulevat esiin. Lisäksi on hyvä korostaa toiminnasta saatavia hyötyjä perheen arjessa. Hyöty voi olla esimerkiksi ulkoilun positiivinen vaikutus uneen ja päivärytmiin tai

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

muut luonnon hyvinvointivaikutukset. Osallistujien vahvuuksia ja saatavia hyötyjä huomioimalla toiminnasta voidaan rakentaa osallistujille mielekästä.

Vinkit toimintamallin soveltajille

Toiminnan suunnittelu ja räätälöinti

Toimintaa suunnitellaan perheiden kanssa yhdessä. Suunnittelua tukee ohjaajan ideat ja eri toimintojen kuvaukset. Toiminnan suunnittelussa on huomioitava perheiden erilaiset tilanteet ja esimerkiksi eri-ikäiset lapset. Resursseja, kuten ohjaajien määrää voidaan räätälöidä vastaamaan tarvetta.

Luontotaitojen harjoittelu osana toimintaa tukee omaehtoisen toiminnan jatkumista. Tärkeää on ohjeistaa perheitä turvallisuuteen ja käytännöllisyyteen, esimerkiksi säänmukainen pukeutuminen, jotta tapaamiskerta onnistuu. On huomioitava, että kaikilla ei ole omasta takaa luontoon ja kaikkiin sääolosuhteisiin sopivia varusteita.

Ryhmiä kanssa on syytä käsitellä myös jokamiehenoikeuksia, luonnon kunnioittamista ja vaalimista. Toiminta mahdollistaa uuden oppimisen. Toimintaan on tärkeää sisällyttää eväshetki.

Toiminnan päätteeksi laaditaan jokaiselle perheelle suunnitelma tai "luontoresepti" omaehtoista luontotoimintaa tukemaan. Perheisiin voidaan olla myös yhteydessä myöhemmin, jos perhe tarvitsee lisää tukea. On tärkeää huomioida, ettei perheen toimintaa arvioida. Luontotoimintaan ei velvoiteta. Sen sijaan järjestäjätaho voi kerätä seurantayhteydenotolla tietoa siitä, onko perhe jatkanut luonnossa toimimista ja millä tavalla, ja onko perhe ollut esimerkiksi yhteydessä muihin toiminnassa mukana olleisiin perheisiin yhteisten toimintakertojen jälkeen.

Ammattilainen luontotoiminnan ohjaajana

Luontotoiminnan ohjaajalla tulee olla riittävä osaaminen luontoon perustuvista Green Care -menetelmistä. Hänen tulee olla käytettävissä olevan menetelmän asiantuntija. Toiminnan tulee olla luontoon tukeutuvien menetelmien ammatillista, vastuullista ja tavoitteellista hyödyntämistä osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tähän osaamiseen kytkeytyy kiinteästi ohjausosaaminen. Lisäksi tulee olla osaamista perheiden kanssa työskentelystä.

Palveluohjausta tekevällä henkilöllä tulee olla riittävän hyvä tuntemus perheestä ja kyky arvioida toiminnan sopivuus kyseiselle perheelle. Tämä edellyttää, että on tietoinen luontoperustaisten menetelmien mahdollisuuksista.

Toiminnassa osallistujat saavat ottaa erilaisia rooleja. Kuntoutujan sijaan osallistuja voi olla esimerkiksi lintubongari, tai jakaa luontoon liittyvää osaamista muille perheille ja ohjaajille. Luontoperustainen toiminta helpottaa ja monipuolistaa vuorovaikutusta. Kun otetaan

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

osallistujien mielenkiinnon kohteet ja osaaminen huomioon, toiminta voidaan rakentaa niin, että päästään tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen. Myös ammattilaiset voivat ottaa toiminnan aikana erilaisia rooleja pitäen kuitenkin mielessä, että he ovat vastuussa ryhmän toiminnasta. Ammattilaisen toimintaan heittäytyminen on suotavaa. Se rakentaa luottamusta. Luontoperustaiset menetelmät monipuolistavat työtä ja ammattilainen pääsee myös osaksi luonnon hyvinvointivaikutuksista. Se voi edistää työssäjaksamista.

Resurssit

Ryhmän osallistujamäärä vaikuttaa varattavien resurssien määrään. Lähtökohtaisesti tapaamisissa tulee olla mukana vähintään kaksi ohjaajaa riippuen perheiden ja lasten lukumäärästä. Kaksi ohjaajaa on turvallisuuden kannalta hyvä, mutta myös siksi, että tarvittaessa perheen aikuisten kanssa ehditään käydä keskustelua.

Kustannukset voivat olla muutaman kympin tai useita satoja. Toimintaa voidaan käynnistää työaikapanoksen lisäksi hyvin pienellä budjetilla. Erilaisia varusteita ja välineitä on hyvä olla, mutta niiden valikoimassa pystyy hyvin huomioimaan käytettävissä olevan budjetin. Ensiapuvälineet on aina oltava. Muutamia esimerkkejä välineistä, joiden avulla voi järjestää toimintaa: liukurit, pulkat, lapiot, kiikarit, suurennuslasit, heijastimet, taskulamput, riippukeinut, lumikengät, ahkiot, kalastusvälineet, kalastusluvat, retkiruokailuun välineistöä.

Toiminnassa hyödynnetään luonnon materiaaleja. Esimerkiksi kaarna, erilaiset kävyt, oksat, kivet ja paju toimivat hyvinä askartelun välineinä. Eri aisteja voidaan huomioida myös sisällä järjestetyssä toiminnassa. Esimerkiksi itsetehdyt tuoksu- tai tunnustelupussit, marjojen maistelu, erilaiset luonnon äänet ja kuvat toimivat hyvin, kun halutaan mm. kertoa muistoista ja kuvailla tunteita kuvien avulla.

Osa toiminnasta voidaan järjestää yhteistyönä esimerkiksi maatilan kanssa, jolloin siihen on varattava taloudellinen resurssi myös mahdolliset kuljetukset huomioiden.

Matkakustannuksia voi syntyä muihinkin kohteisiin kulkemisesta.

Eläinavusteinen toiminta edellyttää eläintilaa, jonka eläimet ovat tottuneet ihmisin. Lisäksi vaaditaan asiantuntevaa ohjausta, jolla varmistetaan myös eläinten hyvinvointi. Erilaisten toimintaympäristöjen hyödyntäminen mahdollistaa perheille sopivan ja mieluisan paikan löytymisen.

Voimavaroja luonnosta -perheryhmät

LUONNOLLISESTI-valmennusmalli tuo Green Care -menetelmät osaksi sosiaalista kuntoutusta -hankkeessa on järjestetty Voimavaroja Luonnosta perheryhmiä sekä Kuusamossa että Rovaniemellä. Käytännön toteutuksesta on vastannut Ksacki ry. Yhdessä ryhmässä on ollut mukana keskimäärin neljä perhettä. Ryhmät ovat kokoontuneet joka toinen viikko yhteensä seitsemän kertaa. Ryhmä- ja perhekohtaisten tavoitteiden lisäksi osallisuutta

thl

Diak

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

ja arjen tukemista on vahvistettu seuraavilla teemoilla: luontosuhde, turvallisuus, sosiaalinen hyvinvointi, luontotaidot, vastuullinen toiminta, luonnon hyvinvointivaikutukset, fyysinen hyvinvointi, psyykinen hyvinvointi, uudet kokemukset ja palaute.

Toiminnasta on tiedotettu yhteistyöverkoston, ja palveluohjausta on pyritty saamaan käyntiin yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyötä tiedottamisessa ja osallistujien tavoittamisessa on tehty mm. aikuissosiaalityön, perhetyön, neuvolan, erilaisten vertaistukiryhmien, vapaaehtoistyön ja Ksakki ry:n muiden palveluiden kanssa. Kuusamon perheryhmän toteutuksessa on tehty yhteistyötä muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa, joka voisi toimia yhtenä toteuttajana toiminnalle hankkeen jälkeen.

Poikkeusolot haastoivat perheiden ryhmäyttämistä, minkä vuoksi päädyttiin järjestämään toimintaa ryhmätoiminnan lisäksi myös yksittäisille perheille. Olosuhteiden sallittua järjestettiin vielä koko ryhmän yhteinen tapaaminen. Tällainen toimintatapa koettiin myös hyväksi. Se vaati enemmän ohjaajien työpanosta. Vertaistuellinen osuus jäi myös suppeammaksi. Toisaalta kunkin perheen tilanteeseen oli mahdollista keskittyä paremmin.

Luontoperusteisesta perheteroiminnasta saatavia hyötyjä

Luontoperustaiset menetelmät tukevat ja edistävät perheenjäsenten välistä vuorovaikutusta. Eläintilatoiminta sopii hyvin esimerkiksi perheen sisäisen dynamiikan ja suhteiden käsittelyyn. Luontoympäristössä perheet voivat kokea ryhmän voimaannuttavan vaikutuksen ja saada vertaistukea yhdessä tekemällä ja kokemalla. Toiminta mahdollistaa osaamisen näkyväksi tekemistä ja perheen yhteisen työskentelyn. Luontoperustaiset menetelmät edistävät rauhoittumista ja läsnäolon vahvistumista, mikä mahdollistaa erilaisen työskentelyn kuin sisätiloissa toimiessa. Luottamuksen luominen myös helpottuu.

Mallin arviointi

Osallisuuden toteutuminen mallissa

Osallisuus omassa elämässä

Toiminta edistää osallistujien fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Osallistuminen mahdollistaa perheille virkistymisen, uusien asioiden kokeilemisen, omien voimavarojen vahvistumisen, tuo vaihtelua arkeen ja yhteyden muihin perheisiin. Osallistumisesta saadut hyödyt voivat helpottaa etäisyyden ottamista mahdollisesti arjessa koettuun huonoon käsitykseen omasta itsestä. Uudenlainen mielekäs toiminta muiden kanssa voi helpottaa esimerkiksi häpeän ja huonommuuden kokemusta. Toiminnan myötä pystyvyyden tunne voi olla vahvistunut, ja sosiaalisia tilanteita karttavat perheet saattavat innostua kokeilemaan muitakin uusia harrastuksia ja ympäristöjä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kohderyhmän tavoittamisessa tehdään yhteistyötä eri toimijoiden ja ammattilaisten kanssa, jotka kohtaavat työssään kohderyhmään kuuluvia perheitä. Toimintaan osallistumisen kynnyks on pyritty saamaan mahdollisimman matalaksi. Toimintaa voidaan toteuttaa asiakasperheiden lähiympäristöissä ja tarvittaessa ohjaaja tulee perheen luokse, niin ettei matkustaminen muodostu esteeksi osallistumiselle. Toimintaan on myös saatu mukaan perheitä, jotka eivät koe julkisia tiloja miellyttäviksi. Perhe voi osallistua silti toimintaan, koska ohjaaja voi tulla perheen luokse.

Luonnossa tapahtuva virkistyminen virittää ihmisiä kokeilemaan uutta, ja voi tarjota uusia käsityksiä itsestä ja omista kyvyistä. Tämä voi avartaa tulevaisuuden vaihtoehtoja.

Luontoperustaiset menetelmät, toiminnot ja tapahtumat suunnitellaan yhdessä toimintaan osallistuvien asiakasperheiden kanssa. Jokaisen osallistujan ja perheen vahvuudet, kokemukset ja osaaminen hyödynnetään toiminnassa, mikä luo tasavertaisuutta osallistujien, mutta myös osallistujien ja työntekijöiden, välille. Perheet ja perheenjäsenet, jotka ovat ehkä jääneet syrjään, tulevat kohdatuksi tasavertaisesti luonnossa. Toiminnan keskiössä on luontoon meneminen ja virkistyminen yhdessä perheenä. Keskeistä ei ole se, että perhe on mahdollisesti haastavassa tilanteessa tai vähävarainen. Myös perheenjäsenet voivat ottaa erilaisia rooleja ja käydä arjesta poikkeavaa dialogia toistensa kanssa. Näin toiminnassa etsitään kullekin perheelle sopivia ratkaisuja innovatiivisesti. Kukin perhe ja perheenjäsen voi osallistua toimintaan oman jaksamisen puitteissa, pienellä tai satunnaisellakin panoksella. Osallistujat voivat valita haluavatko osallistua aktiivisesti vai seurata mieluummin sivusta.

Samoin ammattilaiset voivat ottaa toiminnan aikana erilaisia rooleja pitäen kuitenkin mielessä, että he ovat vastuussa ryhmän toiminnasta. Luontoperustaiset menetelmät monipuolistavat työtä ja ammattilainen pääsee myös osalliseksi luonnon hyvinvointivaikutuksista, mikä voi edistää työssäjaksamista. Luontoperustaisen toiminnan on todettu helpottavan ja monipuolistavan vuorovaikutusta, jolloin työntekijän lisäksi perheen jäsenten on helpompi ottaa toimijan rooli. Useamman toimintakerran kokonaisuudessa voidaan yhdistää eri ympäristöjä ja siten tukea kullekin perheelle sopivaa tapaa olla luonnossa. Toimintamalli tukee myös omaehtoista luonnon hyvinvointivaikutusten hyödyntämistä.

Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa

Yhteinen toiminnan suunnittelu mahdollistaa perheenjäsenille tilaisuuden osallistua ja vaikuttaa hyvinvoinnin edistämiseen. Perheet osallistuvat toiminnan suunnitteluun, ja jokaiselle perheelle asetetaan yleisten osallisuutta ja arkea tukevien tavoitteiden lisäksi perhekohtaisia tavoitteita. Toiminnan suunnittelussa huomioidaan perheiden erilaiset tarpeet ja esimerkiksi lasten ikä sekä asetetut tavoitteet. Myös mukana olevilla ammattilaisilla ja

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

organisaatioilla on toiminnan myötä mahdollisuus kehittää yhteistyöverkostojaan ja lisätä tietoaan luonnon hyvinvointivaikutuksista.

Toimintamallissa perheet pääsevät tekemään sekä omaehtoista että yhteistä toimintaa luontoympäristössä. Ohjauksella varmistetaan, että kaikilla osallistujilla on mahdollisuus ilmaista ajatuksiaan. Ajatusten ilmaisuun ja itsensä toteuttamiseen voidaan kannustaa monien luovien menetelmien, kuten askartelun tai lumitaiteen, avulla. Luontoperustainen toiminta mahdollistaa ja monipuolistaa tietoja ja taitoja kerryttämällä perheiden keinoja vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin lähipiirissä ja elinympäristössään. Tutkimuksissa on todettu, että luonnon läheisyys tukee demokratiaan osallistumista. Toiminnassa mukana oleminen vahvistaa kansalais- ja demokratiataitoja, kuten oman mielipiteen ilmaisemista, toisten kunnioittamista ja tietoa jokamiehenoikeuksista.

Osallisuus yhteisestä hyvästä

Toimintamallissa luodaan luontoon yhteisiä, avoimia tiloja. Tasavertaisuutta vahvistavassa ympäristössä perheiden ongelmat tai taustat eivät ole määrittäviä tekijöitä.

Merkityksellisyyskokemus perheissä vahvistuu, kun he kokevat olevansa osa yhteisöä, jossa luonnon hyvinvointiin liittyvät tiedot ja taidot karttuvat. Myös suhde omaan lähiyhteisöön voi vahvistua lähiluonnon tullessa tutuksi.

Toiminnalla voidaan luoda yhteistä hyvää esimerkiksi ympäristötaidetta tekemällä. Myös luonto hyötyy, kun toiminnan aikana opitaan luontotaitoja, luonnon vaalimista ja kunnioitusta.

Osallisuutta edistävien rakenteiden luominen

Toimintamallin käyttöönotto laajentaa haastavassa tilanteessa olevien perheiden tukemiseen käytettävissä olevaa palveluvalikoimaa ja parantaa näin mahdollisuuksia vastata perheiden tarpeisiin. Myös palveluohjausta tekevien työ helpottuu, kun käytössä on erilaisia vaihtoehtoja. Toimintaa kehittäessä on samalla vahvistettu julkisen sektorin, yhdistysten ja yritysten välistä yhteistyötä luontoperustaisissa toiminnoissa. Yhdessä toimiminen myös lisää osapuolten tietoa luontoperustaisesta toiminnasta ja sen hyvinvointivaikutuksista.

Perheryhmän toteutuksessa on tehty yhteistyötä muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa, joka voi toimia toiminnan toteuttajana hankkeen jälkeen. Toiminnan päätteeksi laaditaan jokaiselle perheelle suunnitelma tai "luontoresepti" omaehtoista luontotoimintaa tukemaan, tuetaan samalla keinojen juurtumista osaksi jatkuvaa toimintaa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Toimintamalli lupaavana käytäntönä

Perheille suunnatuille ryhmätoiminnoille ilmeni hankkeen toteutusvaiheessa tarvetta. Vastaavanlaista perheiden kanssa suunniteltua luontoperustaista toimintaa ei ole vielä juurikaan kehitetty. Toimintaa muutettiin pandemian vuoksi ryhmävalmennuksesta perheiden yksilövalmennukseen. Menetelmä hyödyntää tutkimustietoa.

Innovatiivinen toiminta mahdollistaa perheiden tukemisen ehkäisevästi ja korjaavasti. Toiminnasta saadun palautteen perusteella perheet ovat saaneet luontoperustaisista menetelmistä apua arkeensa. Toimintamalli kokoaa yhteen myös perheelle merkityksellistä palvelu- ja toimijaverkostoa. Toiminnasta on tiedotettu yhteistyöverkoston, ja palveluohjausta on pyritty saamaan käyntiin eri toimijoiden kanssa.

Tärkeää on korostaa perheiden lähiluontoa, joka on helposti saavutettavissa myös ohjatun toiminnan jälkeen. Erilaisten toimintaympäristöjen hyödyntäminen mahdollistaa perheille sopivan ja mieluisan paikan löytymisen.

Toiminnasta saadun kokemuksen perusteella yksittäisille perheille järjestetty toiminta koettiin hyväksi. Se vaati enemmän työaikaa ohjaajilta, ja siinä myös osallistujien välinen vertaistuki jäi vähäisemmäksi. Toisaalta yhden perheen tilanteeseen keskittyminen mahdollistui näin paremmin. Toimintaa ei tarvitse aina toteuttaa ulkona, luontoelementtejä voidaan tuoda myös sisätiloihin.

Hankkeen loppujulkaisu ja muut materiaalit tarjoavat vinkkejä toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen niille, jotka haluavat aloittaa vastaavan toiminnan tai lisätä tai kehittää jo olemassa olevaa toimintaansa. Oleellista on toiminnasta ja sen tuloksista tiedottaminen niin, että tuotetut materiaalit ja hyvät kokemukset tulevat asiasta kiinnostuneiden ja päättävien tietoon. Pidemmällä tähtäimellä toiminnan juurtumisen kannalta oleellista on tuottaa tietoa luontoperustaisen toiminnan vaikuttavuudesta (mukaan lukien pidemmän aikavälin vaikutukset). Samoin tärkeää on pyrkiä vaikuttamaan siihen, että luonnon hyvinvointivaikutukset ovat aiheina enemmän esillä sosiaalialan koulutuksessa.

Toimintaa järjestävällä on oltava hyvät verkostot paitsi alueen luontotoimijoihin myös lapsiperheiden palveluihin ja toimintoihin, ja tunnettavuutta niissä, jotta se voi tavoittaa perheet uudenaikaiseen toimintaan mukaan. Toiminnasta tiedottaminen on tärkeässä osassa niin yhteistyökumppaneille kuin perheille itselleen, jotta toiminnasta kiinnostutaan.

Perheitä voi kuulla heidän kokemuksestaan hyvinvointivaikutuksista toiminnan päätyttyä. Ohjauksella ja kannustuksella on havaittu olevan merkitystä luontosuhteen syntymiselle ja pysyvyydelle.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Lopuksi

Sekä perheiden hyvinvointi että luontosuhteen pysyvyys ovat yhteiskunnassamme keskeisiä osallisuuden vahvistajia. Perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen heidän arjessansa on investointia tulevaisuuteen.

Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan ohjelmassa Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 erityistavoitteessa yhdenvertainen osallisuus yhtenä tavoitteena on vähävaraisten perheiden tukemisen vahvistaminen moniammatillisesti. Toimissa halutaan hyödyntää paikallisia ja alueellisia perhetyönmuotoja sekä verkostoja. Tämä perhetyöhön pohjautuva luontoperustainen toimintamalli voisi soveltua hyvin yhdenvertaisen osallisuuden erityistavoitteeseen ja on hyödynnettävissä tulevaisuudessa eri toimintaympäristöissä, joissa kohderyhmänä ovat perheet.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

